СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 211. Джерзи Сіти, Н. Дж., понеділок, 10-го вересня 1934. VOL. XLII. No. 211. Jersey City, N. J., Monday, September 10, 1934. THREE CENTS.

РУЗВЕЛТОВА РАДА ВЕДЕ ПЕРЕГОВОРИ ЗА СТРАЙК

ВАШИНҐТОН. — Іменована президентом Рузвелтом рада для розгляду ткальняного страйку вже почала вести переговори з обома сторонами.

Франсиз Дж. Ґорман, провідник юнії, котра веде страйк ткальняних робітників, відбув з радою одногодинну конференцію, підчас котрої він подав урядови становище робітників. Потім становище підприємців подав урядови офіціяльно до відома Джордж Словн, голова Ткальняного Інституту, котрий спеціяльно в цій справі приїхав з Ню Йорку.

Тимчасом юнія ткальняних робітників вела далі свої заходи, щоб заставити всіх ткальняних робітників покинути роботу. За її старанням наступного тижня збирається у Вашинґтоні на заклик Американської Федерації Праці конференція 108 робітничих юній, щоби нарадитися над тим, як помогти страйкуючим ткальняним робітникам. Ґрін, голова Американської Федерації Праці, заперечує чутку, буцімто ця конференція має на ціли викликати ґенеральний страйк.

Рівночасно Ґрін видав публичну заяву, в котрій осуджує гострими словами стрілянину до страйкарів у Ґовні Пат, Савт Каролайна, де згинули 6 страйкарів. Він винує за цю стрілянину місцеву владу, котра найняла на депутатів шерифа ворогів страйку. Міс Перкинс, секретарка праці в кабінеті президента Рузвелта теж осудила цю стрілянину. Перкинс звертає увагу місцевим поліційним урядникам, що в кождому такому випадку, в котрім борються з собою дві сторони, є дуже небезпечною справою іменувати поліційних депутатів з одної сторони. Вона потверджує, що вислід слідства виказав, що люди, котрі стріляли до страйкарів, мусіли мати досвід з поліційною службою. Вона припускає, що вони стріляли зі страху.

Ґорман просив президента Рузвелта за військову охорону для страйкарів і з Каролайни вже вислано тисячі жовнірів національної ґвардії на оборону страйкарів перед нападами поліційних депутатів. Пятий день страйку проминув багато спокійніше, хоч у багатьох околицях видно було сильне напруження.

СЕНЗАЦІЙНІ РЕВЕЛЯЦІЇ ПРО ФАБРИКАЦІЮ ЗБРОЇ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатський комітет для розсліду амуніції далі розкриває сензаційні факти.

Між іншим свідки звязали з фабрикантами амуніції адміністрацію президента Кулиджа. Свідки признали, що Кулидж старався розвивати домашній промисл фабрикації зброї та що в тій ціли він навіть розкривав перед фабрикантами зброї пляни оборони краю та помагав їм ріжними способами добувати замовлення на амуніції від чужих держав.

Один зі свідків заявив, що заходи одної американської фірми продати амуніцію Польщі перебив анґлійський король своїм впливом у Варшаві. Ця заява викликала велике обурення в анґлійській пресі.

НОВИЙ НАПАД НА ПАНЦИРНЕ АВТО.

НЮ ЙОРК. — Як тільки панцирне авто підприємства „Юнайтид Стейтс Трокінґ Корпорейшен" доручило півпяти тисячі долярів підприємству „Американ Бук Ко." під ч. 88 Лексинґтон Евеню, кілька мужчин з револьверами в руках схопили мішок з грішми, занесли його до свого великого автомобілю та відїхали.

Поліція цікавиться грабунком спеціяльно тому, що підприємство панцирних авт каже при кождій посилці зміняти руту автомобілів. Поліція думає, що хтось з підприємства дає бандитам інформації.

САМОВБИВСТВА НА НАЙАҐАРІ.

НАЙАҐАРА ФОЛС (Ню Йорк). — Два чоловіки кинулися в пятницю у водопад Найаґари. Один з них кинувся з моста, а за годину потім другий мужчина побрив у вир водопаду та дався воді занести на Американський Спад.

У четвер там теж поповнив самогубство один мужчина. Досі не добуто ні одного з них.

ХТО ВБИВ РЕДАКТОРА?

МИНЕАПОЛИС. — Поліція, котра робить слідство нат загадочним вбивством Говарда Ґілфорда, бувшого видавцая сензаційного тижневика, котрий виступав проти ріжних злочинів, каже, що Ґілфорд перед смертю діставав багато листів з погрозами. Між іншими грозили йому смертю комуністи за те, що він виступав проти них у своїй ґазеті.

Ґілфорда вбили в четвер у ночі два бандити, котрі вдерлися до його приватного мешкання.

ЖІНКА ХОЧЕ БУТИ ҐОВЕРНОРОМ ПЕНСИЛВЕНІЇ.

ГАРИСБУРҐ (Па.). — Пані Корнелія Брай Піншо заявила, що буде старатися добитись вибору на уряд ґовернора цього стейту. Ґовернором тепер є її муж, відомий Ґіфорд Піншо. Буде вона кандидувати як незалежна.

КАРА ЗА АКАДЕМІЮ В ЧЕСТЬ ЕП. БУЧКА.

На св. Івана, 7. липня ц. р., відбулося в Колодіївці, пов. Скалат, посвячення новозбудованої церкви, яке довершив Преосв. о. д-р Іван Бучко в асисті численного духовенства. Тому, що того дня припадали іменини епископа, священики і населення вважали вказаним привитати його з іменинами, влаштовуючи в його честь академію. Влада про це була повідомлена і цього свята не заказала, отже воно справді відбулося. Тільки місцева поліція робила великі перепони, розганяючи дітвору, що рада була бути близько епископа, не дозволяючи на святочне привитання епископа при йоговнішe після свята розпочатого приїзді до села і т. д. Пізніше тяганину людей на протоколи, а тепер старосто в Скалаті покарало місцевого пароха, о. Івана Цимбалу, за влаштування цеї академії в честь еп. д-ра Бучка гривною в квоті 50 злотих або 5-дневним арештом. Зголошено відклик і справа знайдеться невдовзі в окружнім суді в Тернополі.

„ЗАМАХ", ЯКОГО НЕ БУЛО.

Польські ґазети, а то „І. К. П." і „Ґазета Поранна" принесли сензаційну вістку про „Замах на вчительку в Пукові". Як виглядав цей „замах", пишуть до „Діла" ось що: Місцева учителька, п. Зонька Макойдзіна (родом з недалекого села Клівщівної, де жиють її родичі, Українці, греко-католики), йшла в товаристві уряднички почти дорогою поза село. Пастухи, що сиділи в рові біля дороги, почали, коли вчителька їх минула, співати пісоньку: „Пані чорна купила си жорна, тай буде дерти до самої смерти". Тоді вчителька вернулась і почала сваритися з пастухами по польськи, лаючи та вживаючи при тім знаних зоольоґічних назв. Розуміється, що й пастухи почали відгризатись і нібито котрийсь із них сказав: „Ляхи за Сян", як твердить учителька. Негайно вона донесла про це до поліції, яка й перевела докладне доходження. Після переслухання пастухів всі добре насміялись і справа пішла в забуття, аж тут появилася в польських ґазетах сензаційна вістка, що є цілком неправдива.

ПАМЯТНИК ДОСЛІДНИКОВИ АФРИКИ.

У південній Родезії над рікою Замбезі поставили памятник місіонареви і великому дослідникови центральної Африки, д-рови Лівінґстонови. На високій ґранітній скелі стоїть бронзова постать Лівінґстона, звернена лицем до чортівського водопаду на ріці Замбезі. На відкриття памятника прибули численні делеґації з північної та південної Африки, щоби вшанувати память сміливого дослідника, який відкрив джерело Нілю.

ЗАВАЛИЛАСЬ ПІДЛОГА.

В одній палаті в Оца (Еспанія) підчас приняття в честь гостей конґресу, що відбувався в Сантіяго де Компостеля, завалилася підлога. Гості попадали до глибокої пивниці, звідки їх витягнули аж по довгім часі. Підчас катастрофи згинула одна жінка, решта гостей тяжко поранена. Конґрес, розуміється, відложили.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА ДО КАЛЕНДАРЯ НА РІК 1935.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у багатьох тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людей, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні. Ціла сторона, 34 кв. цалів, коштує $22.00; половина $12.00; чверть $7.50. Перша й остання сторона в части оголошень по $28.00. Хто хотів би в своїм оголошенню помістити також і фотоґрафію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт витотовлення такої кліші з фотоґрафії то значить, що його оголошення буде стільки дорожче коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить знаходитися в редакції по день 30 вересня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотоґрафії Братств і Товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які є при відділах У. Н. Сюза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не є при відділі У. Н. Союза, таких не будеться поміщувати у календари), хотіли би, аби їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1935 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 30 вересня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотоґрафією чек або моні-одер, виписаний на імя „Свободи" на суму $8.00. Ці гроші ужиється на покриття коштів виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотоґрафії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA,"
81-83 GRAND ST., або P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

КАТЕДРА АФРИКАНСЬКИХ МОВ.

У Ленінграді організують в інституті історії, фільософії та мовознавства при катедрі семіто-хамітських мов африканську секцію з метою вивчити дві найбільше в Африці поширені мови: Суахелів та Хаусів. Тими мовами говорять 40 мільйонів мешканців-тубильців, друкуються книжки і часописи. Мову Хаусів викладатиме проф. Юшманов, а мову Суахелів — доц. Ольдероґе.

КРАДІЖ ЛІТАКА.

На летовище в Мокотові під Варшавою прийшов вечором плютоновий резерви Антонович і, покликуючись на приказ летунського старшини, звелів приготовити на рано один літак. Вранці він прийшов знову всів до готового літака і полетів. Згодом показалося, що Антонович не мав права летіти та що він утік з літаком. Він скінчив свого часу школу пільотів у Бидґощі і від того часу не робив служби.

БОРОТЬБА З ПОРНОҐРАФІЄЮ.

Італійський міністер освіти розіслав до всіх шкіл обіжник, що наказує усунути зі шкільних бібліотек на основі глибшої оцінки всі твори, що не годяться з культурними заложеннями уряду. Управителі шкіл мають пильнувати, щоби книжки, які дістаються в руки молоді, відповідали моральним основам. „Осерваторе Романо" пише з цього приводу: „Виконання того розпорядку повинно принести благословенні висліди. Але слід теж упорядкувати справу вільної торговлі порноґрафічними видавництвами. Як довго на вулицях міст продається безкарно порноґрафічні книжки, які можна купувати дешево, доти не поможуть ніякі міністерські обіжники.

БУДУЮТЬ МУЗЕЙ НА ОСТРОВІ СВ. ОЛЕНИ.

Хатину, де проживав Наполеон на острові св. Олени і де помер як вигнанець, перебудують на музей. Населення острову 3,500 мешканців, між ними 500 білих. У 1840 р. прийшло до острову 1,700 кораблів; в 1933 р. — 39 кораблів. Зпоміж 2,000 вояків, які приїхали на острів берегти Наполеона, залишилися тепер 20. На острові жиють два Французи: консуль і директор музею Колен з дружиною. Після відбудови музею сподіваються, що на острів приїздидимуть туристи. Вже цього року приїхали туди з прогулькою 500 американських туристів.

ПОЛКОВНИК ШМАТЯРЕМ.

У Станиславові помер один шматяр, який перед смертю вручив своєму приятелеви золотий перстень з брилянтом. Іван Іванович Равецький признався, що за царських часів був у Казані полковником. Большевики арештували його і замкнули його до вязниці. Що сталося з дружиною і донькою, не знає. Після знущань у вязниці полк. Равецького вислали на Соловки, звідкіля пощастило йому втекти до Польщі. Заблукавши до Станиславова, перепродував старе залізо і шматки та таким чином заробляв на прожиток. І хоч нераз примирав з голоду, не хотів продати дорогої памятки гарних минулих років— золотого перстеня та беріг його мов ока в голові.

З ЧОГО ЗБУДОВАНА ЗЕМЛЯ.

Здавалосяб, що вчені повинні би вже віддавна прослідити будову землі — до її нутра. Та, на жаль, досі не вдалося їм цього зробити; лиш на кільканацять кільометрів вдалося прослідити вченим будову земної шкаралупи. Інше є зовсім невідоме. (Треба тямити, що промір землі має поверх 6,000 км.). У згаданій шкаралупі землі є такі первні: кисень 50 процентів, кремінь 26 проц., алюміній 7 проц., заліза 4 проц., вапу 3 проц., соду 2.4 проц., потасу 2.3 проц., магну 2 проц., водня 1 проц., і ледви 2.3 проц. інших первнів.

Із таких самих первнів складається й сонце. Не знати лише, чи в таких самих відсотках (з огляду на плинний стан його поверхні).

Й МОСКВА НЕ МАЄ ЯРИНИ

ПІДЧАС НЕПУ БУЛО ЯРИНИ ДОСИТЬ. КОМУНІСТИЧНИЙ РОЗПОДІЛ ХАРЧІВ НІКУДИ НЕ ГОДИТЬСЯ.

МОСКВА (СССР). — Вся комуністична преса лютує зприводу того, що саме в осіннім сезоні ярини в Москві не можна дістати її. За причину цього ґазети вважають невідповідний розподіл ярини та брак засобів своєчасної достави харчів до міста. В часах ленінського НЕП-а під Москвою зорганізовано тисячі дрібних приватновласницьких огородів, з яких селяни привозили ярину до міста й тоді її було аж забагато.

Пізніше комуністична влада відібрала ці городи від приватних власників і віддала їх ріжним фабрикам та заводам, які мусіли їх обробляти. Наслідки такої господарки тепер виявилися в повному браку городовини в Москві. З дальших сіл селянство також не може підвести до Москви своїх продуктів, бо не має ні возів, ні коней. Комуністична влада своїми експериментами знищила селянський спільницький перевіз, а тимчасом не має досить залізниць, а також відповідних доріг для моторового перевозу.

Як звичайно, ґазети стараються знайти „винних" за невідповідний розподіл харчів і за несвоєчасну доставу їх до міста.

ІТАЛІЯ ПОСИЛАЄ ВІЙСЬКА ДО АФРИКИ.

ТАРАНТО (Італія). — Мусоліні знову заявив перед збором 50,000 Італійців про те, що Італія кождої хвилини повинна бути готовою до війни. Вразі війни він сам, Мусоліні, обіцяє піти на чолі італійських полків. Таранто мусить стати такою военно-морською підставою Італії, яка забезпечить їй панування на Середземному морі, говорив Мусоліні.

Пізніше відбулася нарада Мусолінія з ґенералітетом італійської армії. По нараді стало відомо, що Італія посилає більше війська в свої кольонії в Африці, а також буде робити там нові склади амуніції. Італійці кажуть, що ніяких заборчих намірів вони в Африці не мають, але мусять бути готовими до всяких несподіванок, особливо тепер, коли бельґійські інструктори орґанізують в Абисинії армію з войовничих Абисинців.

КІНЕЦЬ ВАШИНҐТОНСЬКОГО ДОГОВОРУ.

ТОКІО (Японія). — Коронна рада рішила дати уповноваження міністрови справ закордонних, щоб він у відповіднім часі заявив, що Японія не годиться далі на обмеження розбудови своєї фльоти, як то установлено вашинґтонським договором між Злученими Державами, Британією та Японією. Японія запропонує цим державам нову форму военно-морського договору, який має покласти кінець вашинґтонській угоді.

НОВИЙ ЛІК.

АБЕРДЕН (Шкоція). — На науковому зїзді угорський професор Щент-Джорджі заявив, що він знайшов лік на багато хронічних недуг, які вважалися майже невилікувальними. Цей лік це спеціяльно спрепарований вітамін Ц, в дослідах над яким професор Щент-Джорджі вважається найбільшим у світі знавцем.

ФРАНЦІЯ Й ІТАЛІЯ НА ШЛЯХУ ДО СОЮЗУ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Франція й Італія тепер працюють над виробленням союзного договору. Небезпека гітлєризму змусила їх забути ріжні непорозуміння зприводу своїх кордонів, панування на Середземному морі й т. п., які тепер уважаються дрібними.

Мусоліні припинить свою акцію за ревізію версайського миру й буде в усьому підтримувати Францію. Думають, що до цього союзу пристане й Анґлія, щоб не лишитись ізольованою в своїй політиці на европейському континенті.

ЛЮПЕСКУ ХОЧЕ МИРИТИ КАРЛА З ЖІНКОЮ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Тут перебуває приятелька румунського короля Карла, Маґда Люпеску. Кажуть, що вона тепер робить заходи, щоб наступило порозуміння між королем Карлом та його розведеною жінкою Марією.

До такого рішення Люпеску прийшла тому, що в Румунії все більше зростає незадоволення з дружби з нею Карла, що йому грозить утратою престола.

БАРТУ РАДЯНСЬКИМ АДВОКАТОМ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія).—Французький міністер справ закордонних, Барту, виявляє дуже гарячу діяльність на передодні засідання Ради Ліґи Націй. Він тепер старається намовити представників Польщі, Арґентини та Портуґалії, щоб ніхто з них не голосував проти допущення комуністичної Росії до Ліґи Націй, а зокрема щоб вони згодилися на одержання Росією постійного місця в Раді.

Крім того Барту тепер працює над утворенням тіснішого політично-економічного союзу між придунайськими державами, з тим, що Австрії булаб забезпечена невтральність.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holiday at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПЕРШЕ ОФІЦІЙНЕ РОЗЧАРУВАННЯ.

Як Злучені Держави входили в дипльоматичний звязок з Совітами, тоді виразно підкреслювано, що той крок має на меті головно економічні справи. Покладано великі надії на величезні економічні можливости. Думали, що Совіти негайно закуплять в Америці багато товарів та сплачуватимуть іще й довги. Між тими, що гляділи на це рожевими очима, були головно ті ліберали, які належать до „мозкового тросту" Рузвелта і які й досі заважують на економічній політиці краю. Завдяки їм називають президента малощо не соціялістом. Через них демократ Бейнбридж Колбі, секретар стейту з часів адміністрації Вилсона, закидує теперішній адміністрації, що вона заводить в Америці російські порядки на совітський лад. Підносимо це тільки на те, щоби вказати, що адміністрація Рузвелта зробила велику жертву, коли пішла на руку Совітам і визнала їх, хоч була величезна опозиція проти визнання тих міжнародніх розбишак, що держаться при владі крівавою чрезвичайкою, а інші народи держать при Москві такими засобами, як свідоме вимордовування голодом міліонів безборонного населення.

Все те уряд у Вашинґтоні знав, бо мусів знати. І, не зважаючи на те все, визнав Совіти, беручи під увагу положення Америки, себто економічну крізу і депресію, бо Совіти мали принести новий бизнес.

По визнанню далі виписувано, скільки то Совіти всього потребують, та скільки Америка заробилаб, якби так те все доставлено Совітам. Доказувано ріжними совітськими аґентами, як то Совіти точнісенько сплачують довги. І багато дечего іншого говорено, а все на те, щоб Америка не боялася давати Совітам кредити. Йшли ріжні пертрактації з ріжними банками та підприємствами. І велися переговори між обидвома урядами. Переговорювано секретно, щоби передчасними інформаціями не попсути самої справи. Та вкінці терпець урвався. І ось вашинґтонський уряд проголосив офіційний комунікат, у якім зазначив, що з переговорів зі Совітами не тільки що нічого досі не вийшло, але нема навіть надії, щоби що путнього вийшло. Злучені Держави пішли назустріч Совітам так далеко, як тільки могли, але й те не помогло. Так виразно зазначує уряд.

Річ ясна, що й тепер не бракує ріжних аґентів, навіть впливової преси, які далі обороняють Совіти. Це ті, що не хочуть добачити, як у Совітах гинуть міліони з голоду і насиль ства. Але неуспіх уряду всетаки змусить тепер хоч офіційних „бизнесменів" глядіти на Совіти трохи іншими очима, а тимсамим краще розуміти ту траґедію, яку переживають міліони тих, що мучаться у Совітах, визнаних Америкою.

КАНЦЛЄР ДОЛЬФУС.

Віденський журнал „Фолькс-Цайтунґ" помістив у своїм числі з дня 27. VII. ц. р. гарну характеристику щойно вбитого віденськими націоналісітами австрійського канцлера Дольфуса. Ту саттю пера віденського публициста Афреда Дойч-Ґермана, подаємо отсим читачам „Свободи" в цілости в перекладі на нашу мову. Автор пише:

„Дивними шляхами вела судьба Енґельберта Дольфуса. Як дитина убогих хліборобів, не мав він властиво виглядів на якесь надто гарне майбутнє. Дотогож невеличкий тілом, він, здавалось, не надавався заздалегідь до суворих вимогів життя. Але чоловік, який ним заопікувався, виховав його дуже дбайливо, і от виявилось, що хлопчик не був без таланту. Коли йому було дванацять років, він побачив Відень уперше. Повний сяючої радости оповідав він опісля про те, яке незабутнє враження зробило на ньому тоді те місто, але притім думав він тільки про свої студії та свої обовязки, а про те, щоб колись здобути Відень, він покищо і не мріє. З вибухом війни вступає з запалом до війська, жертвує свої услуги всеціло вітчині, але тут з нього трохи посміхаються — бо він найдрібніший ростом з усіх! Аж поки воно прийшло до рішаючих боевих наступів, поки він зміг показати всім, який то в ньому сильний, бодрий дух у невеличкому тілі. Швидко стає він одним з найбільш улюблених офіцирів, а тоді вже й на думку не приходить нікому посміхатися з невеличкого оберляйтнанта Дольфуса. Опісля вступає він на арену політичного життя, але притім лишається вірний селянству і його справі; любов до рідної скиби сповняє його вщерть. Нічого іншого не має він перед очима тільки батьківщину, їй присвячені всі його думки, для неї працює він і як юрист і як орґанізатор, аж поки врешті не стає міністром і канцлером Австрії. Але спершу йому навіть і з селянами не так то дуже щастило. Він сам оповідав раз про одні збори, на яких мав промовляти, але в льокалю, де не було ніякого подіюма, так, що слухачі почали вкінці гукати до нього: — „Ми вас не бачимо!" Та канцлер, в якого був добрий голос, відгукнувся словами:— „Бачити мене ви не потребуєте, але вислухати того, що я говорю!" — і успіх тих зборів був для нього значний.

„Так. До слів Дольфуса почали прислухуватися, і то не тільки селяни, а й усі, і не лиш в Австрії, а й в усьому світі. Воно просто дивує, як швидко зумів він собі здобути симпатії всіх. Але як нащадок доброго селянського роду одержав він на дорогу життя між іншим дві чудесні прикмети: гарячу любов до Рідного Краю і несхитну видержалість по лінії одної, раз наміченої думки, ту чудову витревалість, яка не знає ніяких компромісів і веде завжди навпростець, а ніколи на боки.

„Його дрібненька постать, усе усміхнене лице, його повні доброти очі і рис дитинячого в ньому, завдяки якому він, сорок два-літній мужчина скидався іноді на двацятьпятьлітнього — зробили з нього популярну людину. І так от зумів він здобути собі й закордонний світ; політики великих держав, з якими він сідав до одного стола, не могли не бачити в ньому державного мужа, повного найкращої волі, людину, яка не бажала для себе нічого, а зате всього хотіла добути своїй вітчині. Здорова селянська вдача в ньому змогла перемогти напушену фразеольоґію інших, і він лишився переможцем навіть там, де мала австрійська країна, яку він заступав, була відсунена на останній плян у розвитку світових подій.

„Одначе нікому він не подобався так дуже, як Мусолінієви. Вже ось їх перша спільна конференція наблизила їх до себе. Вониж обидва стояли колись, нехай і як противники, в рядах военного фронту, обидва вони з мужицького роду й обидва виявились гарячими речниками волі їхньої вітчини. І так і зростала їх дружба. Вони оба зустрічались над морем, разом по ньому пливали, і вели зі собою довгі розмови, в яких Мусоліні пізнав хоробру людину, яка, незбентежена ніким ні нічим, ішла просто до своєї цілі, і от італійський диктатор полюбив його.

„Але слід-услід за упсіхами канцлера, за розвитком його значіння і признання для неї, ішли завист і люта ненависть. Де-далі ось не було майже дня, в якому не грозилиб йому смертю. Але він на свойому шляху не схитнувся. І що вже там і не доходило до його відома про наміри ворогів, він непорушно вірить у свою судьбу, та повний глибокої релігійности, виссаної з груди матери, здавався з усім на боже провидіння. Але обік канцлера стояла ще й хоробра жінка — його дружина (дуже щасливо з ним одружена, теж селянська дитина з Поморя, Альвіна Ґлінке, — О. Г.). Вона знала гаразд, що життю її чоловіка загрожувала безпереривна смертельна небезпека. Та проте вона, подібно як і він, зрозуміла, що його місією було служити всеціло вітчині. І таксамо як він була вона повна віри і надіялася, що ласкава доля проведе його цілим понад усякі провали до тієї одної і єдиної цілі його життя: сотворити незалежну Австрію і здобуту їй незалежність твердо закріпити.

„Одначе, ще як канцлер, зберіг собі Дольфус, отой син селянських батьків з Нижчої Австрії, свій простий звичай: не почував себе підчас великих прийомів ніколи так гарно, як саме в тіснім родиннім кружку, з жінкою і дітьми. З цими останніми він розбавлявся найрадше. І всім же численним похресникам його — це ми знаємо з їх власних уст — назавжди незабутні години, проведені з ним на любій розмові й забаві. І якщо він як селянська дитина **почав** життя, то таксамо задумував він — цей муж, так надто, надто рано кинений на поталу темній судьбі — й **покінчити** як селянин — **умерти хліборобом!** Ніякогож майна він не доробляєся. Затеж жив він надією на те, що після того, як виборе своїй австрійській вітчині трівкий спокій і, замісць знесиленої в тяжких боях Австрії, зможе видвигнути Австрію нову і щасливу, він у-раз з усією своєю ріднею стане знову працювати на мужицькій ріллі, подібно, як і його предки. І як справжній нащадок селянських батьків, був д-р Дольфус повний особистої відваги, природної веселости і мав свій типовий гумор. От усі гострі й менше гострі дотепи про нього, звязані головно з його малим ростом, він знав гаразд, і з неодного сам сердечно сміявся. А було й так, що іноді на дозвіллю він питав у своїх міністерських колеґів: „Ну, не чули там якого нового віца про Дольфуса?"

„Дуже тісний звязок обеднував його теж з усіми колишніми його військовими побратимами. Кожний з тих, що повнив з ним колись службу на фронті, стоячи з ним в рядах кайзереґрів, мав у ньому найкращого, завжди до жертвенної допомоги готового приятеля. І нераз воно було так, що коли хтось з його фронтових товаришів на авдієнції затитулував його словами: „Ваша Ексцеленціє", то Дольфус, привітно всміхнувшись, зараз осмілив його словами: „Алеж, друже, таж тоді, як ми були на фронті, ми говорили собі ти — не тямиш?" — Та з часів війни лишилась у нього ще й сміливість як важлива спадщина на майбутню дорогу міністра й канцлера. Усеж було призначіння. Отак віважно ось, як звик він був колись стояти на фронті, поводився він і в життю, мав відвагу відповідати за всі свої вчинки, а виразником морального закона в ньому був завжди і всеціло клич: **„Вперед і несхитно!"**

„Тільки на приємности життя не лишала йому судьба надто багато часу. Бо й коли? Спершу ось літа твердої молоддости, даліж студії, обовязки фронтового офіцира, а вкінці становище найвищого урядовця Австрії. Тимто й нераз говорив він: усе те, що було йому дане, усе те було **вислідом боротьби.** Він забував одначе додати притім: і хоробрости, з якою боровся. Це ось його міністерські колеґи вмілиб найкраще розповісти на мпро те, як непорушно твердо вмів він стояти при раз вирішених постановах. І тут він був справді мужем, послідовним до краю. Мужем, якому ніколи й на думку не прийшло уступитй від раз вирішеного хочби й на крок. І оповідають його товариші праці, якто невеличкий канцлер підчас промов ріс щораз більше вгору, і якто в таких хвилях обриси його постаті на їх очах десь губились, а проступала тільки могуча сила волі. Тоді його очі мали полиск сталі, тоді він був жовніром, який вимушував свойому наказови послух, і хліборобом, якого кожен рух говорив: „На тому стою, і з тим і згину".

„Затеж ще тільки два дні було до хвилі, що то в ній він мав зустрінутись зі своєю ріднею, яка була всім його щастям. Кращого він не знав, а й не жадав від життя нічого, як лише змоги жити з дружиною і дітьми, служити своїй вітчині і сповнити всеціло своє звання. Він ось вірив у своє післанництво, і воно додавало йому сили видержати всі наступи. Але, на жаль — цим разом не судилось йому раювати соняшними днями в Річіоне, упродовж яких можна йому було щераз плавати з дуче по морю, насолоджуватись чаром волі й життя. Але не в усецілім забуттю дозвілля, бо програма розмов з дуче була уложена згори, і мала — як зрештою кожний почин Дольфуса — служити основою до важних політичних переговорів.

„І так між устами й берегами чаші раптом — мученицька смерть. Він, здається, мусів її все мати перед очима, бо все те, що другого на його місці лякалоб і не смілоб йому подаватися до відома, все те на його бажання, знав він від своїх приятелів, а поневолі й від ворогів. Та проте він не відступив на свойому шляху ні на крок. Він сам міг умерти, але ідея, заступлена ним, ні і ніколи. Він — той справді один з найвірніших і найхоробріших. Нехай, що довкола всього, що він сотворив, видвигалося гостре терня. Його найтемнішу гущу він прорубав, і день-у-день він мусів тут змагатись, не знаючи втоми ніякої. І щойно тепер, коли він упав, обриси його боевища зарисовуються перед нами ясно. Його боевища. Колисьто, на італійському фронті, названо було частину бороненого ним вирізка „Дольфусовою щербою". А відтепер, ген у майбутнє, зватиме кожний чесний Австрієць „Дольфусовою дорогою" такий шлях, що веде **силою крецевої твердости й енергії до наміченої цілі...**

Д-р Остап Грицай.

ПОНЕВОЛЕНІ ГРОМИ.

Париська „Ліберте" приносить сензаційну вістку про нові досвіди німецького вченого, професора Матіяса.

Згаданий часопис твердить, що Матіясови вдалося поневолити електричну енерґію громів у таємній ляборатори серед ліса над каналом Тельтов біля Берліна.

У ляборатори тій, що є власністю німецького уряду, поробили ще підчас світової війни чимало дуже важних винаходів. Між іншим винайшли там т. зв. „дур-алюміній". Там теж робили вибуховий матеріял, яким наповняли стрільна „Берти". На всіх лісових стежках, що ведуть до ляборатори, поуставляли таблиці з пересторогами: „Позір на вибух!"

Часопис здогадується, що останній Матіясів винахід буде новою жахливою зброєю в руках Німеччини.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ЛЬОЯЛЬНІСТЬ ІМІҐРАНТА.

На виставі образів у Вестчестерськім Інституті Красної Штуки в Таритавні, Н. Й., вивішено недавно образ, котрий є колючою сатирою на політику президента Рузвелта. Образ викликав відразу багато коментарів. Підносилися навіть голоси за усунення образу з вистави.

Оноді на виставі зявився іміґрант Джан Сміюксе. Зявився на виставі з фляшиною хемікалій, обляв ними образ і знищив його до того, що образ треба було з вистави забрати.

Арештований на домагання заряду вистави, Сміюксе не перечив, що він знищив образ. Він признав, що він його попсув, але заявив, що він до ніякого злочину не почувається. Адже він знищив напасть на президента американської держави. Він поповнив свій поступок з льояльности до держави та її найвищого начальника. На його думку, голова держави не може зробити нічого злого. Ніхто не сміє йому закидати нічого злого, а хто це робить, той поповняє злочин, і всякий горожанин управнений такій напасти покласти кінець.

ЛЬОЯЛЬНІСТЬ АМЕРИКАНЦЯ.

Вилієм Ф. Бліклі, суддя вищого суду в Ґвайт Плейнс, Ню Йорк, розглядав скаргу заряду вистави проти цього іміґранта. Суддя приняв за правду, що Джан Сміюксе поступив зі свого розуміння льояльности.

Одначе суддя рівночасно підчеркнув, що в Америці зовсім інакше розуміють льояльність, як її розуміє іміґрант Сміюксе. За американським розумінням, почуття льояльности до начального урядника краю не противиться праву критикувати цього урядника. В Америці вільно критикувати кождого урядника за його політичну діяльність. Вільно критикувати навіть найвищого урядника краю, президента Злучених Держав.

Тому, коли Сміюксе знищив образ, котрий осмішує президента, він не знищив нічого злочинного, а знищив щось зовсім леґального. Тому Сміюксе відповідає за це знищення. На такій основі засудив іміґранта на шість місяців тюрми.

ДВА РОЗУМІННЯ ЛЬОЯЛЬНОСТИ.

Сміюксе Естонець. Родився певно в царській Росії, і звідти виніс своє розуміння льояльности до держави і її голови. Звичайною людською привичкою, дивився на президента Злучених Держав тими самими очима, якими він дивився на російського царя. Як не вільно було критикувати царя, то, розумував він, не вільно критикувати голови американської републики. Його обурило, що хтось-там малює клини з президента та його жінки і він пригадав собі, як строго каралося в Росії напади на царя й членів царського дому.

Так понимали права голови держави й обовязки горожан у Росії, де жерелом прав царя вважалося Боже провидіння. В Америці люди мають інше поняття про свої права та права голови держави. Передовсім в Америці жерелом влади президента вважається воля народу.

Тому в Америці президент казав лишити в спокою маляра образливого образу, а суддя посилає естонського іміґранта на пів року в тюрму.

В. В.

ЯК ШЛЯХТИЧ ВИЙШОВ НА ПІМСТІ

(Оповідання).

(4)

— Пустіть його! — сказав приятель Казя. — Може справді мусить їхати. Не бачите, що виглядає неначе божевільно залюблений?

— Я сказав би, що він виглядає, неначе би замордував когось! — замітив господар.

Слово „замордував", потрясло цілим комісарем. Скочив до коляски і відїхав. Казав гнати, як лиш коні здужають. Щоби скорше заїхати до міста, їхали направці, людськими полями. Казьо не журився тим, що витовкли чиюсь капусту і неодному бідакови зруйнували його працю. Сеж була тільки хлопська праця! Казьо знав, що з комісарем староства ніякий хлоп не посміє правуватися.

Фірман став неспокійно розиратися. В пітьмі годі було видіти далі, як на десять, пятнацять кроків. Тай се, що око доглянуло, ледви чи мож було пізнати, що воно. В поли, де нема хати, де нема й придорожного хреста чи якоїсь фіґури, де всі полеві доріжки однакові, годі було доміркуватися, де саме чоловік опинився. Як ще й небо затяглося, то також годі доміркуватеся, в котру сторону коні несуть чоловіка.

— Ти щось неначе би згубив дорогу? — спитав комісар стривожений. — Ще того мені хибувало.

— Гов! — крикнув фірман.

Засапані коні станули. Фірман став чіхатися за вухом і спитав:

— Чи пан комісар мають добрі очи?

— Або що?

— Ось там во, є фіґура. Звідси я не бачу, якого святого і чи якх двацять кроків за нею, на межі, є залізний хрест на камянім стовпі.

— Я ніякої фіґури не бачу, бо затемно. Злізь і піди подивися!

— Сі коні дуже неспокійні, огнисті. Боюся лишити їх. Хіба, що пан возьмуть в свої руки?

— Давай сюди!

Фірман зліз і пішов у поле. По хвили гукнув:

— Є хрест!

— Щож той хрест каже тобі?

— Той хрест каже мені... Гм... він каже мені, що ми троха пізніше приїдемо... Та панови однаково. Тепер і так ніч, а в ночи в старостві роботи нема.

— Ти не крути, не верти, а кажи, де ми є! — крикнув комісар.

Фірман ні троха не мав охоти сказати правду, бо знав, що добре набрав би позауш. Коли заїхав був на поле з капустою і крутився, щоби виїхати на яку доріжку, не дуже дивився на ту крутанину. Обернув тричі, гадаючи, що лище двічі. Не диво, що далі поїхав не на Качорин, а в сторону цілком противну. Чисте поле без ніяких знаків, ще й під захмареним небом, не зволило йому доглянути, що поїхав блудом. Аж тепер, коли побачив ту фіґуру і за нею щось неначе хрест, задержав коні. На питання комісаря відповів:

— Точно, де ми, годі сказати. Знаю лиш те, що ми троха збились були з дороги, та тепер їдемо добре, просто на Качорин.

Фірман сів назад на своє місце, віжки взяв з рук комісаря і затяв коні. Не зараз обернув, щоби комісар не доміркувався правди. Лиш великим луком змінив непомітно напрям дороги на цілком противний.

— Бог би його побив, того фірмана! — кляв тихцем комісар. — Зблудив! Як би не те, то я може був би ще в пору приїхав і може відратував би арештанта... Буває, що при кінці рішає малесенька хвилинка...

Комісареви набилося в голову, що саме тепер, коли міг би вже бути в місті і в арештанта, той арештант зачав конати і за якої чверть години сконає.

З розпуки чепився комісаря шибеничний гумор, і він подумав:

— А хоч би й умер! Для повіту не велика буде втрата...

Крикнувши на фірмана, щоби гнав скорше, погадав:

— На що скорше? І так поховаємо його аж завтра. Як ще не вмер, то мабуть спить і в такій порі сам не схоче вийти з арешту!

Коні мчалися як вихор. Нарешті в другій годині в ночи добігли до староства. Бельчарський вистрибнув з коляски. Мав свій власний ключ до будинку, бо постійно вертався пізно до хати і не хотів вистоювати під хатою, заки сторож вилізе з ліжка і пришкандибає відчинити. Увійшов в перший коридор і відчинив другий, з котрого були двері до мешкання і до одної келії, сеї з арештантом Закотилом. Під дверми келії став наслухувати.

Тишина! Комісареви мороз пройшов по тілі.

Встромив ключ, обернув і відчинив двері.

Тишина!

(Дальше буде).

ЩЕ ПРО ТАНЕНБЕРГ

На підставі всіх матеріялів, які опубліковано вже в ріжних мовах і ріжними способами, як учасниками війни та воєнними істориками, виходить, що німецький штаб, навіть коли прихали до Таненберга Гінденбург та Людендорф, думав далі відступати на фронті армії Самсонова. Лише випадок, що Росіяни пересилали свої накази радіотелеграфом і ті накази читали Німці, змінив вплив відступу німецьких армій.

Дня 25 серпня 1914 року, коли ціла армія Гінденбурга була приготована до дальшого відвороту, німецький штаб перехопив російську радіотелеграму, з якої довідався, що 6 російський корпус далеко відірваний від своєї армії Самсонова. Корпус знаходився в такому стратегічному положенню, що це викликало у Німців бажання заатакувати його, щоб хоч частинно розбити російські сили. Длятого, щоб заатакувати цей корпус, Німці взяли два корпуси з фронту армії Рененкампфа, що наступала на півночі біля балтійського моря. Знову перехоплена ними радіотелеграма, в якій говорилося, що армія Рененкампфа затримає дальший наступ, дала можливість Німцям ризикнути й зняти з того фронту ті два корпуси, які й кинено проти російського 6-го корпусу.

Щоб Самсонов не міг підтримати цього корпусу, який, на приказ ставки верховного російського командування, далеко відірвався від армії Самсонова, Німці рішили одночасно атакувати ліве крило армії Самсонова, де знаходився корпус генерала Артамонова. Тут німецький генерал Франсуа не виконав наказу Гінденбургового штабу й затримав свій наступ на цілу добу, очікуючи підходу своєї корпусної артилерії. Це вратувало його корпус, бо інакше він мав би був поразку, а з тим і вся армія Гінденбурга була би примушена відходити далі.

Дня 26 серпня Німці кинули проти одного шестого корпуса два свої корпуси. Несподівано для Німців корпус цей, составлений майже виключно з Українців, відбивався від атак з таким завзяттям, що це кинуло в розпуку Людендорфа й навіть Гінденбурга. Вони хотіли вже спинити свої атаки й почати дальше загальний відступ німецьких армій. Після довгих спорів та хитань цілого Гінденбургового штабу рішено на другий день іще раз заатакувати цей російський корпус. На дві його дивізії Німці кинули повні корпуси, по дві дивізії кождий, під командою генералів Більова Макензена. Проти корпусу генерала Артаманова, який складався також з двох дивізій, Німці кинули вісім дивізій під командою генерала Франсуа та Шольца. Натиску такого переважаючого числом ворога ці корпуси не витримали й почали відступати.

Розгром цих корпусів вивів армію Гінденбурга в запілля, де знаходилися останки частин армії Самсонова, що привело до повного їх оточення і знищення. Оті центральні корпуси генерала Самсонова, 13 та 15, три дні бились так завзято, що нераз навіть Німці тратили надію на перемогу. Коли би в той час армія Рененкампфа рушила була в наступ на півночі, а також коли би почався був натиск російських військ на праве крило армії Гінденбурга, то битва під Таненбергом скінчилася би була для Німців не побідою, а розгромом.

Отак нездарність вищого російського військового командування привела тут до загибелі майже двісті тисяч українських вояків, які, в мундурах російських салдатів, виявили таку хоробрість та стійкість, що вона нераз кидала Німців у жах. Герой лишається завжди героєм, під чиїм іменем він не виступав би та в чиїб лахи він не був убраний.

Таненберг, це перша масакра в світовій війні Українців, яких царська Росія післала вмирати за „Велікую й неділімую Расею". Та Українцям ще доведеться впасти жертвою неодного Таненбергу, коли й далі Росія, чи комуністична, чи яка інша, буде їх гнати як гарматнє лясо для закріплення величі Росії й здобуття їй слави.

В. К.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ.

(За липень і серпень 1934)

І. ПРИХІД:

З перенесення	$ 77.39
Прихід в липні й серпні	1,539.93
Разом	$1,617.32

ІІ. РОЗХІД:

а) **Висилка до Рідного Краю:**		
1) Визвольна боротьба	$750.00	
2) Інваліди	200.00	
3) Рідна Школа	100.00	
4) Політичні вязні	100.00	
5) Музей Визвольної Боротьби	50.00	
6) Голодуючим на В. Україні	50.00	
7) Повенянам у Галичині	50.00	
8) Письменникам	65.00	
9) Родині пок. Біласа і Данилишина	30.00	
10) Погорілцям у Денисові	30.00	
11) Тов. Прихильників Освіти	25.00	
12) Гімназія в Рогатині	25.00	
13) Рідна Школа в Дрогобичі	15.00	
14) Журнал „Жіноча Доля"	10.00	
15) Телеграфічна і звичайна пересилка та оплата листів	13.68	$1,513.68
б) Зворот до каси У. Н. Союза (з Рочестер)		10.00
в) Удержання канцелярії		25.00
Разом		$1,548.68

ІІІ. ЗІСТАВЛЕННЯ:

Загальний прихід	$1,617.32
Розхід	1,548.68
Остається в касі Обєднання з кінцем серпня 1934 р.	$ 68.64

Обєднання Укр. Організацій в Америці.

Пучуляк здибався з товаришем:

— Як здоровлячко, пане Пучуляк, як вам живеться?

— Знаєте, як може вестися чоловікови, який старіється. Та одно цікаве: це, що сталося тому двадцять літ, тямлю зовсім добре, а того, що сталося вчора, вже нині не памятаю.

— Не журіться, за двацять літ будете знати добре також те, що діялося вчора.

Гість увіходить до каварні. Нараз від одного зі столиків зривається другий гість, підбігає до входячого та каже:

— Що за не звичайна пригода! Ми вже мусіли десь стрінутися!

— Нічого про те не знаю, я вас не знаю! — відповідає той, що ввійшов до каварні.

— Я вас також не знаю, знаю лише мою парасолю!

— Чи можу просити вас на одну склянку вина?
— На одну? Я маю більше часу.

З ЮВІЛЕЙНОЇ КАМПАНІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

В додатку до звіту, який був проголошений тому кілька місяців, зараз по відсвяткуванню 40-літнього ювилею У. Н. Союза в нашій громаді, подаємо коротко ще й фінансовий звіт. Звіт спізнився, бо через депресію годі було постягати належитости за тикети.

Загального приходу було $106.52; розходу $87.62. Решту в сумі $18.90 переслано до Головної Каси У. Н. Сою а з призначенням на покриття коштів Ювилейної Кампанії. (Подробиць звіту щодо розходів як теж подяк не поміщуємо з браку місця.—Ред.)

ЗА ЮВИЛЕЙНИЙ КОМІТЕТ: **В. Юсипчук**, предс.; **І. Живіцький**, секр.; **М. Кузьма**, касієр.

ЛИТЛ ФОЛС, Н. Й.

В неділю, дня 2 вересня, відбулось у Литл Фолс, Н. Й., свято 40-літнього ювилею У. Н. Союза, влаштоване Товариством Запорозька Січ, від. 330 У. Н. С. На святі було багато членів з відділів: 192 з Геркімер, Н. Й., 121 з Ром, Н. Й., 58 з Ютика, Н. Й. Прибули теж урядники відділів зі Сиракюз, Н. Й.

У місцевій українській церкві відправили о. Кошель і о. Ялечко Службу Божу і панахиду за померших членів У. Н. Союза. Місцевий парох, о. Кошель, виголосив гарну проповідь з нагоди ювилейного свята та підніс у своїй проповіди великі заслуги основоположників У. Н. Союза.

Свято почалося в 2-гій годині пополудні спільним обідом і концертом, на котрім були приявні мейор міста Литл Фолс, А. Б. Сентри, повітовий судья Френк Г. Сел, і головний предсідник У. Н. Союза, М. Мурашко.

Мейор міста і повітовий судья підносили в своїх привітах заслуги членів У. Н. Союза з литл-фолської громади в їх організаційній та громадянській праці, як нових американських горожан у новій батьківщині, яку українські горожани прийняли як свою. Мейор, д-р А. Б. Сентри, підчеркнув у своїй промові, що він знає Українців як добрих громадян не лише як голова міста, але знає їх також як лікар, бо йому вже нераз доводилось помагати українським громадянам як лікареви у його професії. Він підніс, що як голова міста він завжди шанував Українців за те, що вони добрі та примірні горожани.

Головну програмову промову виголосив головний предсідник У. Н. Союза, М. Мурашко. В довшій промові предсідник зясував велику ідею У. Н. Союза, а саме ідею доброго і певного обезпечення, підмогу вдовам і сиротам, хорим і покаліченим, підмогу культурному розвиткови української імміграції в Америці й допомогу нашим братам на рідній землі для здобуття Свободи і Волі.

Переповівши історію розвою У. Н. Союза від його заснування, він підкреслив, що У. Н. Союз здійснює думку ідейного обєднання усіх Українців. Він теж підніс вагу обезпечення, що вже зрозуміли тисячі членів, що стояли і досі стоять в У. Н. Союзі.

Український Народний Союз на протязі 40 літ свойого існування був завжди вірний своїм ідеям. Він точно сповнює свої зобовязання, а доказом цього, говорив дальше предсідник, є те, що У. Н. Союз за ввесь час свого існування виплатив посмертного по своїх членах три і пів міліона долярів, виплатив теж чверть міліона долярів підмоги своїм бідним членам і видав десятки тисяч долярів на ріжні народні цілі в Америці й у старім краю. Остале майно У. Н. Союза дає запоруку всім його членам певности їх обезпечення.

Про У. Н. Союз виголосив промову до молоди англійською мовою молодий, тут роджений член У. Н. Союза, п. Михайло Дановяк. Промову п. Дановяка приявна на салі молодь привітала і нагородила грімкими оплесками.

Михайло Суханчак, котрий покінчив музичну консерваторію, відограв на скрипці з великим чуттям кілька гарних композицій, в супроводі фортепяна, який виконала панна Стефанія Ялечко. Ученики школи національного танку В. Авраменка з Литл Фолс відтанцювали козачок, Катерину, коломийка в коло і запорозький герць. Мейор міста і судья, які перший раз бачили українські танки, дивувалися, що непрофесіональні танцюристи можуть так гарно вивязатися зі своїх завдань.

На закінчення свята місцевий хор, під проводом свого учителя, п. Юрія Іськова, відспівав гарно кілька українських народних пісень. Свято закінчено американським та українським гимном.

Сусід.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Новий український лікар.

Д-р Петро Романів, що минулого року укінчив медичні студії в Темпел Юніверсити і перейшов шпитальні практики, здав з вдізначаючим успіхом стейтовий іспит і на днях відкриває свою канцелярію у Филаделфії.

Цей молодий талановитий лікар віддається з посвятою своїй професії і рівночасно віддає багато труду для українських справ. Як син незаможних українських патріотів мусів разом зі своїми улюбленими родичами переносити багато трудів, щоби виборотись на своє становище, і власне під тим оглядом нехай він буде приміром для нашої молодої генерації, що у витреваліости і науці повинна шукати ліпшого завтра не лише для себе, але також для свого народу.

Ми, филаделфійські Українці, бажаємо новому професіоналістови найкращих успіхів.

П. Д.

СІМ РЕКОРДІВ КНИЖКИ.

Найстарша книжка на світі це „Папірус Пріса", що є в паризькій Національній Бібліотеці. Папірус той походить із 3350-го року перед Христом. Знайшов його підчас розкопок археольоґ Пріс у гробах Теб.

Найбільша книжка на світі це анатомічний атляс, власність державної промислової школи у Відні. Атляс той має 1 метер 90 цм. довжини і 90 цм. ширини. Друкували його від 1823 до 1830 року.

Найменша книжка на світі видрукована в Падуї в 1897 році. Це листи Ґалілея, який з трудом можна відчитати крізь люпу. Твір цей великий усього 10Х6 міліметрів.

Найдорожча книжка в світі це „Кодекс Сінаітікус", який большевицький уряд продав Британському Музеєви за сто тисяч фунтів стерлінгів. Передтим найдорожчою книжкою вважали Гутенберґову Біблію.

Найбільше поширена книжка на світі це Святе Письмо. Як це повідомляє Британське Біблійне Товариство, Святе Письмо перекладено більше як на 600 мов і діялектів. Загалом досі видало це товариство 500 міліонів примірників Святого Письма.

Найбільша обемом книжка це китайський словар „Ту-Шу-Чі-Чень", що складається з 5,020 томів. Кожний том має коло 200 сторін. Словар той видрукували на початку 16-го століття на приказ китайського цісаря.

Найтяжча книжка в світі це твір одного з австрійських архикнязів п. з.: „Парга". Це історія острова Ітаки. Важить ця книжка сто фунтів.

Геза Ґардоні.

ДИВНА ПРИГОДА.

Я мав пса цеглястої барви, а волос його був наче шовковий. Звався Жах. Коли станув на задні ноги, міг мене легко лизнути по лиці. Щоправда, мені було тоді всього вісім літ, а дуже часто діставав я на сніданок хліб, помащений медом.

Одного осінного дня прислав хтось мамі глечик меду. Був такий гарний, чистий, ясно-жовтий мід. Бджоли його напевноназбирали з найкращих цвітів для своєї матки. Я дістав зїсти стільки, скільки вміститься в каву ложечку. Який був смачний! Розплився мені на язиці, я чув, як солодощі розходяться мені по всьому тілі.

Мама сказала мені, що на вечерю дістану більше. Я хотів прискорити той час на кілька годин. За кілька годин? Мені здавалося, що до вечері так далеко й не могтиму діждатися її. Покушані солодощі дразнили мені ще язик, а ніс запах меду. Я закліпав очима, щоби собі краще уявити приємність, якої зазнаю при вечері.

Лежав я там у саді біля хати в холодочку великої яблуні. Голову поклав я на траву. Довкола мене зузжили бджоли. Тужно бреніли. Може то саме від них забрали той мід.

Нараз зачув я якийсь шелест у траві й до мене прибіг Жах, пес шовкового волоса, а цеглястої масти. Сів переді мною, вплявив свої ясні розумні очі в мене та промовив ясно, майже виразно:

— Я зїв мід.

Я видивився на нього. Сказав я собі: це мені причулося. Та псови на бороді вилискувалися дрібні каплі меду, а щоби я не сумнівався, пес знову промовив:

— Так воно... на жаль.

І побіг.

Я шукав його всюди, щоби дізнатися подробиць про цей злочин, та ніде не міг знайти його. Тому я підліз до вікна комори, схопився заржавілих крат і заглянув до середини. Говорив щиру правду! Ба навіть глечик вилизав!

Боженьку, як сумно глянути на глечик меду, коли він вилизаний!

Тут саме вернувся батько в хату. Я приступив до батька тай кажу йому, що пригодилося з медом.

— То дійсно дивне, — запримітив батько поважно. — Я ще ніколи не чув, щоби пес говорив.

Жах лежав у своїй буді. Як побачив нас, зірвався та вимахуючи волосатим хвостом став скакати поперед нас. Я погладив його по голові тай кажу йому довірчиво:

— Скажи, любий Жаху, скажи: скажи без обиняків батькови, що ти зїв мід.

Пес мовчав. Ще щастя було, що вертів лише хвостом, а не й головою.

— Та говори, мій песику, — став я просити та вговорювати його — промов лиш одно-два слова, як щойно перед хвилиною в саді, а то ще думатимуть, що то я вилизав мід!

Не відповідав. Поводився наче німий. Ах, це справді було підле, погане псище!

— Не хвилюйся, — озвався батько — то нічого, що він не хоче говорити: хто зїв мід, того буде боліти жолудок!

Батько говорив правду. Дивне лише, що той шибеник-пес зїв мід, а мене, замісць його, болів живіт...

АВТОМОБІЛЬ.

(Большевицька гумореска).

Всі бачили, як секретар Юхонтов приїхав додому автомобілем. Всі бачили, як шофер відчинив дверцята й секретар Юхонтов поважно зіскочив і пустився до своєї кватири. Потім автомобіль розігнався взад і зник, оставляючи запах бензини.

Жінка, занепокоєна, вибігла назустріч і спиталася:

— Що приключилося?

— Та нічого незвичайного!... Просто не хотілося ждати на трамвай, ось і приїхав я автомобілем — відповів безжурно Юхонтов, одначе так голосно, що його почули всі льокатори.

І льокатори відразу відчули якийсь незрозумілий пошанівок для давнішє незамітного секретаря, гляділи на нього з набожністю. Юхонтов увійшов у свою кімнату та поклався на отоману. Жінка пішла ґриґріти обід. Жінки, що стояли рядом при своїх „прімусах", стрінули її з поважанням і осторожно.

— Може вам треба іголки? А то ваш прімус якось-то дивно горить...

— А скажіть, — ваш чоловік авансував?

— Абож то він скаже? Від нього ніколи нічого не довідаєшся...

— Можна здогадуватися; коли автомобілем їздить, то не даром! Не кожного стануть возити — сказала жінка, що мила посуду при водопроводі, та зітхнула.

— Та він, мабуть, лише секретар? — спитала жінка з кімнати під числом 31.

— Таж кажу вам, нічого не знаю... щось такого як секретар — відповіла Юхонтова.

В цій хвилині з вулиці до кухні ввійшов Метров, приятель і службовий товариш Юхонтова.

— Щож там? — спитався він, здіймаючи кальоші. Та не ждучи відповіди говорив далі:

— Ось чорт! Як налякав... Несподівано — бух у пиморохи! Ще щастя, що предсідник комітету вспів додому автомобілем відставити.

Метров вийшов із кухні. Жінки глумливо всміхнулися та поглядали на Юхонтову. А жінка зпід 32 числа сказала їй: — Щож це ви стоїте? Підіть до нього, може бути щонебудь поважного. З якоїнебудь дурниці автомобілем не відвезли би.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

БУДЬМО ГОТОВІ.

Дня 22. червня 1934 р. виїхали ми, Українці, як зорганізована група на військові маневри до Форт Онтаріо.

1. В американській військовій частині.

Ця група охочих людей вступила на мій зазив, тому кілька місяців, до 212 полку противоздушної артилерії (Антіейркрафт) — для науки і практики.

Цей полк складається з 2,000 людей. Має три батерії противоздушної артилерії, дві батерії машинових крісів, одну батерію рефлекторів (Серч лайт), одну батерію апаратів слуху (Савнд-детекторс), одну батерію телефонів і радія, одну батерію боєвого обозу (Комбат Трейн), групу шоферів на троках і тракторах до гармат та відділ медичний.

Всі гармати та всякі апарати є найновішого типу. Все в руху, на моторах.

Згадую за те, бо знаю, що є багато Українців, котрі тими справами інтересуються, бо знають, що нашу вільність прийдеться здобувати не словами, а зброєю.

Сьогодня всі держави світа голосять, що вони є проти війни, але заразом готуються до самооборони. „Будьмо готові" — це клич народів, які мають свої держави. Щож ми на це, Українці? Я тільки скажу, що тут, в Америці маємо нагоду навчитися багато. Можна користати з військової науки. Тому користаймо з неї.

Коли прийдеться воювати як не тепер, то пізніше, нам буде потрібно інструкторів і людей з військовим знанням. На давні сили не можемо покладатися, бо техніка військова поступила вперед. Для наших старшин і підстаршин з давною практикою треба нового вишколу. Тепер на маневрах я мав нагоду бачити, як стріляли гармати в аеропляни цільно на 1,500 метрів, бо вони були получені електричними апаратами зі своєю ціллю. А що ціль певна, то літак мусить впасти. Я мав нагоду бачити, як апарати слуху, ночами, в далекій віддалі, вишукували літаки, а їх віддаль можна було обчислити автоматично. Це все електрично передавано до гармат. Ця група Українців, яка була в цім році на маневрах, пізнала оту цікаву нову військову техніку.

Думаю, що ніхто з них не жаліє, що вступив до армії й вірю, що на другий рік матимемо більше охотників.

Враження з цих маневрів дуже цікаві. Пишу цих пару слів як бувший жовнір австрійської й української армії, що бачив залізну дисципліну старшин і стрілецтва, де за кождий непослух каралося дуже строго. Бачив переслідування жовнірів, старшин і підстаршин. Бачив як возили жовнірів на льорах і в товарових вагонах як баранів, і як страхом впоювали патріотизм.

Американська армія відмінна. Вона сильна духом. Загальне відношення старшин є дуже відмінне від европейського. Тут волею своєю кождий піддається сильній та строгій дисципліні і то лише в часі своєї служби. Позатим всі, як офіцири так і підофіцири та стрілецтво, є найліпші товариші, сходяться разом, говрять, бавляться як рівні між собою. Взаїмне відношення джентельменське.

2. В кемпах.

Всі ми виїхали на маневри в Пулмен вагонах. На кемпі розставлено шатра на людей з командантом, який відповідає за порядок. Я мав нагоду бути між самими Українцями, і Українці дістали першу похвалу за чистоту і порядок. Перед українським шатром виднів наш тризуб.

Всякий рух по кемпах є за наказами і на зазив трубки. Все встає точно в год. 5. рано. Орхестра переходить кождого ранку вулицями і своїми звуками підбадьорює до вимаршу на вправи. Кождого ранку цілий полк переходить вулицями попри шатра. Підносять папірці, недокурки й інші засмічення. Як усі перейдуть через площу біля шатер, то чистота остається взірцева. Офіцири переглядають шатра в середині.

Другий зазив трубки, це лікарські оглядини. Третий зазив, година 6.30, це снідання. Їжа досить добра, одначе воздух такий гострий і чистий, що хочеться дуже багато їсти. І дійсно наші хлопці все нарікали, що голодні, бо навчені в Ню Йорку їсти багато й коли захочеться. Четвертий зазив, година 8-ма. Всі троки і шофери готові на площі для транспортації війська на площу, яка була віддалена від нашої кемпи 5 миль. Це так ваний „Файр Пойнт", над самим берегом озера Онтаріо.

3. Вправи.

Тут кожда група зі своїми старшинами розходиться до своїх занять: одні до гармат, другі до машинових крісів, треті до телеграфів. І так кожда група мала своє завдання

до години 1-шої пополудні. В годині 9-тій літаки починають кружляти з причіпленими на заді бальонами червоної краски, як влучі (таргет) для гармат і машинових крісів. Час переходить скоро і цікаво: кождий приглядається, як тріскають шрапнелі над бальонами. Приглядаємося до гармат. Як була команда: лодфаєр, шрапнеля з свистом вилітала і тріскала. Цікаво згадати про новий винахід куль до машинових крісів, які вкладається що пяту на пасі (гурті) і її видно у воздусі як вона летить до своєї цілі. Той, що стріляє, має нагоду негайно змінити свій злий напрям стріляння, бо бачить кожду пяту кулю у воздусі, і вона йому вказує, чи він там стріляє, куди ціляє. Того на війні я не бачив. Нераз на фронті вистрілювали сотки куль надармо, як говорено: Богови у вікна.

Українці були в кождих відділах. Були при гарматах, були при машинових крісах, були при телефонах та при воєннім обозі, де пізнали способи скорої транспортації війська та скорого доставлювання амуніції. Кождий мав нагоду навчитися їхати на тяжких троках. І майже всі перейшли практично їзду на троках. Це завдячуємо капітанови Маркеселі, який дозволив спеціяльно Українцям у вільних хвилях вчитися їхати на троках.

Про цього капітана варта згадати, бо він Українцям дуже сприяє і обіцяв, що як більш Українців вступлять до його батерії, то він створить для нас українську батерію, яка буде в стейті зареєстрована як така і матиме свій прапор, так, як це мають Росіяни в полку 244 „Кост Артілери" на 14-тій вулиці. Ця пропозиція цього капітана-чужинця повинна нас, Українців, зацікавити, а у вересні цього року будуть принимати рекрутів. Тому, хто хоче навчитися військової штуки, хай вступає до 212 полку Кост Артілері, В. 62 вул., Ню Йорк. Хай усі побачать на другий рік українську батерію з українським прапором на маневрах в Форт Онтаріо!

4. По вправах.

В год.1-шій все всідало знову на троки і верталося назад до табору, а тут гусаком до обіду. По обіді всі йшли купатися до озера. В год. 5. пополудні знову чути клич трубки. Все зібране в повнім однострою на великій площі. Зпочатку відбувалися маршові вправи при звуках орхестри. Потім відчитувано нічну службу і накази на наступний день, а опісля кольонами відбували ми дефіляду перед штабом армії і нашим ґенералом. В 6. годині вечери, а по вечері довві на прохід. Година 10-та всі у своїх шатрах, готові до спання. Година 10.30. Знову клич трубки. Все засипляє і тишина аж до 5. години рано.

5. Роздумування.

Це короткий нарис з наших маневрів. Вірю, що хто був на них, ніколи не пожалує. Це гарні й приємні вакації, на яких кождий чогось навчився і скористав для свого знання. Це все, що ми бачили, пригодиться колись нам самим.

В цім полку є багато Українців. Одначе вони були одинцем і їх ніхто не знав. А наша група була зорганізована, вкупі, й про нас всі знали. Як ми було одного разу на бенкеті з офіцирами нашої батерії, то один офіцир сказав, що цього року маємо багато Українців, і вони між собою говорять по українськи, а ми їх не розуміємо, й тому нам треба вчитися по українськи, щоби їх розуміти. Це було сказане в жартівливім тоні, одначе старшини дійсно нас полюбили й поставилисяб до нас ще краще, якби ми виступили на другий рік в більшій групі. Цих Українців, які були одинцем, ми забрали до себе, і вони охочі створити одну орґанізацію тих всіх, котрі належать до Нешенал Ґард. Добре би було, якби на другий рік були вже більші наші ґрупи, зорґанізовані по всіх полках. Тоді така спільна орґанізація матиме більше значіння. А це легко, бо можна подибати Українців не в десятках, а в сотках, які належать до Нешенал Ґард у Ню Йорку і до реґулярної армії.

6. Серед Українців.

Перший тиждень ми практикували в стріляню на місці. Другий тиждень ми мали полеві маниври по околичних місах, як Фултон, Мексіко, Сиракюз. Нас підвозили на троках. На полях розкладали ми свої шатра. Артилерія занимала свої стратеґічні пункти, літаки кружляли. Нам давано всякі інформації та полеві навчання про маневрування літаків і про завдання противоздушної артилерії.

В неділю, 1. липня, капітан Маркеселлі і ляйтнант Гавпт дістали для нас, Українців, спеціяльний дозвіл, поїхати до церкви на Службу Божу до Сиракюз. Ми в числі 31 людей, з нашими старшинами, дістали два троки з армії і виїхали до Сиракюз.

В год. 10-тій рано ми прибули до Сиракюз на Службу Божу, де о. Кузів виголосив гарну проповідь і нас всіх запросив до Народного Дому. Це була несподіванка для нас і наших старшин. Як ми ввійшли до Народного Дому, століи були прекрасно прибрані і гарний обід для кождого, небиякий, бо для кождого курка, пиво і всяка перекуска. Офіцири не мали слів подяки, бо приїхали з нами до церкви, а тут застали таку несподівану гарну гостину.

З нами засів до стола о. Кузів, який нас всіх щиро привитав, а хор під управою проф. Заяця співав пречудні пісні. Нас, Українців, тішило те, що чужинці, які були з нами, були тим всім дуже захоплені. Ми взяли з собою по двох з кожної нації, щоби бачили, як ми, Українці, жиємо. Були Італійці, Німці, Литовці, а навіть мали ми одного Поляка, Серба й одного Жида.

Капітан Маркеселі сказав у своїй промові, що ми, Українці, мусимо бути приготовані, бо час нашої державности дуже близький. Тому поможе нам єднати сильний дух патріотизму, а мілітарне знання здобуде нам Вільність.

Тесаме повторив ляйтнант Гавпт і Серб Гаєс. Я зложив подяку по українськи гостинній громаді Сиракюз, хорови, молоді, жіноцтву, парохови й т. д. Отся гостина в Сиракюз останеться в нас у памяти на все.

Дня 4-го липня відвідали нас в Форт Онтаріо дівчата з Сиракюз. Ми їх приняли обідом в нашій військовій кухні. та як їм смакувало, не знаю. Але що їм було цікаво бачити військове життя, то це певне.

В четвер наш полк розтаборився коло міста Фултон, де ми запізналися з українськими фарерами, котрі завели нас до Народного Дому.

Громада це мала, одначе життя українське жиє і Народний Дім як на таку громаду дуже гарний.

7. Поворот.

В неділю, 8. липня, ми приїхали назад до Ню Йорку в супроводі орхестри. Як звичайно, маси цивільних витали своїх знакомих коло касарень. Були ріжні національности з прапорцями, лише Українців не було, бо не знали, що й вони мають свою ґрупу хлопців Українців. Та я певний, що на другий рік вже привитають нас і свої!

Пишу цих пару слів тому, щоби подати до відома, що Українці є заступлені у військовій американській організації.

Думаю, що ми перші, тут у східніх стейтах, започаткували цю справу і вірю, що громадянство забере слово в цій справі і заохотить своїх дітей вступати громадно в цю організацію. Особливо заговорять про це наші Січовики і бувші стрільці української армії.

Евген Драґінда,
Ню Йорк, Н. Й.

Побоювання старої панни.

Шістьдесятьсім-літня тітка Ромеля це стара панна.

— Не уявляєте собі, — каже вона раз до знайомої — як дуже я хотіла би мати радіо!

— То чому не купите собі? — питається знайома. — Так радіо тепер зовсім не дороге.

— Не можу. Бачите, в мене стіни дуже тонкі, а колиб мої сусіди почули голос спікера, ще подумалиб, що в мене якийсь мужчина!

СВІТОВА ВІЙНА ДВАЦЯТЬ РОКІВ ТОМУ. — 22. СЕРПНЯ. — УКРАЇНЦІ МІЖ ДВОМА ВОГНЯМИ. (41).

CLOSELY BOUND

Оборона Антверпена була приготована на довший час. До міста пригнано тисячі штук овець та рогатої худоби, щоби було чим годувати населення і військо підчас облоги Німцями міста. Бельґійці покладали велику надію на свою наймодернішу та на найсильнішу кріпость. Всі вулиці величезного міста були обставлені военними обозами, частинами армії та збігцями, що тікали сюди, боячись німецького терору.

Російська армія в Галичині та на Буковині просувалася далі вперед. Населення тікало перед навалою Москалів, стараючись не попасти в лінію бою. З ріжних міст, містечок і навіть сіл тікали люди ріжних станів. Особливо Українцям довелося вперше чергу тікати, щоб не попасти в руки Москалів. Лише москвофіли ликували й чекали з надіями своїх московських „благодітелів". Переслідувані Австрійцями й Москалями, Українці попали під перехресний вогонь.

Навколо Лювену далі точилися завзяті бої, по яких Німці захопили це місто. З обох сторін були такі величезні страти, що санітари ледви могли справитися з підбиранням таких ранених, які ще давали надію на життя. Особливо багато страт мали Німці, бо вони вживали тактики наступу на бельґійські скорострілu збитими лавами. Мертвих ховали в загальні ями великими масами. Годі було думати про їх рахунок, чи вияснення імен убитих.

Під Наміром точився завзятий гарматній бій між Німцями й Бельґійцями. Тяжкій кріпосній бельґійській артилерії відповідала важка німецька артилерія, яку Німці вже встигли підвезти сюди. Величезні 42-цалеві гарматні стрільна летіли на сім і пів милі віддалення. Цей гарматній бій викликав, як звичайно, величезну зливу, що ще більше утруднювало бій. Навколо Наміру вперше вжито дротів з електричною струєю.